

Hätäleipää rämmenistä (naa- woista).

Kuusen rämmenistä eli naawoista on ap-
teekari Widgren Norrlannissa tehnyt hätä-
leipää, wellua ja puuroa, jota hän kehottaa
muidenkin koettamaan.

Rämmenet perataan puhtaaksi havoista ja
okfista, pannaan sitte lifoomaan wälwään,
kirkaasen kylmään lipiään, sillä jos kuu-
maa lipiää tahi kuumaa wettä käytetään,
niin rämmenen rawitsewa aine liufence ja
katoo. Lipiän werošta sopii myös liuwen-
taa 5 eli 6 luotia potaska kylmässä we-
deissä ja siihen panna naula kuusenräm-
meniä lifoon 4 wuorokaudeksi, liikutellen niitä
joka päivä.

Sitte kaadetaan lipiäwesi pois, rämmenet
pannaan koriin tahi wälppään ja waletaan
kylmää puhdasta wettä päälle sifsi että wesi
juoksee kirkaana ja mautonna pois. Räm-
meniä ei pidä pestessä puserrettaman eli
rutistettaman.

Rämmenissä on usein wieläkin katterä
maku, kun niitä pureksellaan, jonka wuokfi
ne uudestaan pannaan lifoon wälwään kyl-
mään lipiään, seotettuna wedellä, 5 wuoro-
kaudeksi, ja liikutetaan joka päivä, jonka
jälkeen ne wirutetaan kylmässä wedessä, äs-
ken mainitulla tawalla. Tawallisesti tar-
witsee niitä usiat kerrat lipiöittää ja wirut-
taa, ennenkun katterä maku niistä lähtee.

Kun katterä aine on niistä lähtenyt, pan-
naan ne wielä muutamaksi päiväksi kyl-
mään weteen, että lipiä menee pois. Uutta
wettä waletaan päälle joka päivä, sittekun
entinen on laskeutu pois, sifsi että wesi juok-
see kirkaana ja mautonna. Näin puhdis-
tetut rämmenet kuivataan.

Näin puhdistetuissa rämmenissä on noin
40 prosenttia tärkeä-ainetta, se on 5 leiwis-
kässä puhdistettuja rämmeniä on 2 leiwis-
kää tärkeä-ainetta, joka on ihmisille hywää
ja rawitsewaa ruoka-ainetta.

Leipää kuusen rämmenistä walmiste-
taan näin: Äsken mainitulla tawalla puh-
distettuja rämmeniä otetaan esimerkiksi nau-
lan werta ja leikataan tai halataan pieniksi.
Rämmenet keitetään wedessä puolen tai $\frac{3}{4}$
osaa tuntia, jolla aikaa keitosta liikutetaan,
sifsi että se tulee sakean puuron kaltaiseksi.
Tähän puuroon sotketaan ruis- tai ohra-
jauhoja neljäs osa naulaa eli enemmän, mie-
lin määrin, kunkin waran jälkeen ynnä wä-
hän suolaa ja mausteita (esim. kuminoita)
taihinaksi, jota ei panna nousemaan waan
leiwotaan kofta ohuiksi katoiksi tai paksuiksi

leiwiksi. Mutta kun leiwät pian kowettu-
wat runsaan tärkeä-aineen tähden, niin tu-
lee niitä kastella päältäpäin ja panna hii-
luffelle, niin leipä taas pehmenee.

Wellua ja puuroa rämmenistä wal-
mistetaan tawallisella tapaa, keittämällä ja
ruis- tai ohrajauhoja lisäämällä.